

УПРАВЛІННЯ КРИЗАМИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Діагностика в антикризовому управлінні ЗЕД об'єднань підприємств і до цього часу залишається мало розробленою проблемою, тому актуальними є питання розробки методології і аналітичного апарату щодо побудови моделей, розробки аналітичних процедур для зовнішньоекономічних умов діяльності підприємств, фінансово-кредитних структур, промислово-фінансових груп, транснаціональних компаній та інших виробничо-господарських структур.

Управління складними системами можна вважати антикризовим на всіх етапах функціонування та розвитку, водночас можна сказати, що це система управлінських заходів і рішень з діагностики, нейтралізації та подолання кризових явищ і їх причин в об'єднаннях підприємств (ОП), яка має охоплювати всі стадії розвитку кризового процесу, зокрема і його профілактику та запобігання у всіх учасників ОП.

Система антикризового управління ЗЕД ОП має властивості, які пов'язані з гнучкістю, адаптивністю, здатністю до диверсифікованості і своєчасного ситуаційного реагування, а також з можливістю ефективно використовувати потенціал всіх учасників ОП і неформальні методи управління. Такі властивості спричиняються і завданнями, які вирішує діагностика, тобто своєчасне розпізнавання факторів і причин кризи, яка наближається, їх класифікація та розроблення заходів, які необхідно вжити. Об'єктом діагностики є об'єднання підприємств, а метою – вчасне розпізнавання ознак та природи кризи, її локалізація, використання елементів дослідження як заходу превентивної санації, відновлення платоспроможності об'єднання підприємств.

Можна виділити три фази кризового стану суб'єктів ОП з урахуванням їх змісту, наслідків та необхідних заходів з їх ліквідації. Перша фаза – зниження розміру прибутку та рентабельності, показників ділової активності і ефективності капіталу та основних виробничих фондів одного з учасників ОП. Наслідком цього є погіршення фінансового стану даного учасника і можливе зниження результативності роботи ОП в цілому. Вирішення проблеми може ґрунтуватися на стратегічному управлінні (перегляд стратегії, реструктуризація) і тактичному (зниження витрат, зростання продуктивності та ін.) Друга фаза – виникнення збитковості виробництва, відсутність власних коштів і резервних фондів у суб'єкта ОП. Необхідні оперативні заходи із стабілізації фінансового стану кризового суб'єкта ОП та пошуку коштів на проведення реструктуризації за рахунок фінансових ресурсів прибуткових учасників об'єднання підприємств. У випадку відсутності таких заходів криза переходить до третьої фази. Третя фаза – стан неплатоспроможності суб'єкта ОП. Учасник промислово-фінансової групи досяг того критичного стану, коли немає коштів для фінансування хоча б скороченого відновлення та оплати за борговими зобов'язаннями. Виникає загроза припинення виробництва та (або) банкрутства. Необхідні негайні заходи із відновлення платоспроможності суб'єкта ОП та підтримки виробничого процесу. Остання фаза є загрозою для кредиторів чи інших учасників ОП, які вклали свої тимчасово вільні грошові кошти.

Діагностика і політика управління кризовим станом ОП актуалізує теоретичні аспекти щодо виявлення та подолання причин, які перешкоджають оздоровленню ОП, і радикалізації заходів, які відновлюють платоспроможний стан підприємств такого об'єднання.

Управління кризовими явищами у ЗЕД ОП повинно забезпечувати стратегічну орієнтацію, тому що розвиток учасників ОП, яке не має чітко сформульованої стратегії функціонування, носить еволюційний характер, тоді як на суб'єкті ОП, керованому відповідно до стратегічного плану, такий розвиток відбувається революційно. Довгострокова стратегія розвитку підприємства має зазнавати відповідних змін, в іншому випадку у ОП може виникнути криза, тобто наслідок критичної невідповідності способу функціонування підприємства та зовнішніх умов. Негнучке стратегічне управління додає цілеспрямованості розвитку ОП, але періодично може призводити до організаційних криз в умовах зовнішньоекономічної діяльності ОП.

З метою розроблення відповідних теоретичних засад нами обґрунтовано теоретичні аспекти виникнення кризи в об'єднанні підприємств з урахуванням фактору часу і визначено напрями політики антикризового управління зовнішньоекономічною діяльністю в об'єднанні підприємств.